

Univerzita Karlova

Pedagogická fakulta

Katedra občanské výchovy a filosofie

## BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Národní fronta (Le Front National) – Národní sdružení (Le Rassemblement national) pod vedením Marine Le Penové

Le Fronta National – Le Rassemblement national under the leadership of  
Marine Le Pen

Klára Sasýnová

Vedoucí práce: PhDr. Josef Straceny, CSc.

Studijní program: Specializace v pedagogice

Studijní obor: FJ-ZS

2019

Odevzdáním této bakalářské práce na téma Národní fronta (Le Front National) – Národní sdružení (Le Rassemblement national) potvrzuji, že jsem ji vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 11.dubna 2019

Klára Sasýnová

**Poděkování:**

Na tomto místě bych ráda poděkovala PhDr. Josefu Stracenému za jeho cenné rady a trpělivost při vedení mé bakalářské práce.

Klára Sasýnová

## **ABSTRAKT**

Tématem bakalářské práce je Národní fronta (Le Front National) – Národní sdružení (Le Rassemblement national) pod vedením Marine Le Penové. První část práce je zaměřená politickým stranám obecně. Vysvětluje jejich vznik, funkce a typologii a následně se věnuje stranickému systému Francie. Dále práce obsahuje zmapování historického vývoje Národní fronty pod vedením Jean-Marie Le Pena. Největší zřetel práce věnuje Národní frontě (Národnímu sdružení) pod vedením Marine Le Penové, a také nadcházejícím volbám do Evropského parlamentu.

Cílem práce je prostudovat a analyzovat odbornou politologickou českou a francouzskou literaturu a autentické dokumenty k tématu soudobé politické strany ve Francii, konkrétně Národní Fronty – Národního sdružení, zaměřit se na volební prezidentské a parlamentní programy Národní fronty – Národního sdružení. Dále zmapovat program Národní fronty před blížícími se volbami do Evropského parlamentu.

## **KLÍČOVÁ SLOVA**

Národní fronta (Le Front National), Národní sdružení (Le Rassemblement national), Francie, politické strany, Jean-Marie Le Pen, Marine Le Penová

## **ABSTRACT**

The theme of the bachelor thesis is National front (Le Front national) – National Rally (Le Rassemblement national) under the leadership of Marine Le Pen. First part of the thesis is focused on political parties in general. It explains their foundation, function and typology. Subsequently it devotes to the system of French political parties. The thesis includes mapping of historical development of National front under the leadership of Jean-Marie Le Pen. The thesis puts the biggest emphasis on National front (National Rally) under the leadership of Marine Le Pen and also on oncoming European parliament's elections.

The goal of the thesis is to study and to analyse specialized politological Czech and French literature and authentic documents about theme of contemporary political party in France, specifically National Front – National Rally, to focus on president election's programmes and parliament's programmes of National Front – National Rally. Also to map National front's programme before the oncoming European parliament's elections.

## **KEYWORDS**

Front National (Le Front national), National Rally (Rassemblement national), France, political parties, Jean-Marie Le Pen, Marine Le Pen

## Obsah

<b>1</b>	<b>Úvod .....</b>	<b>9</b>
<b>2</b>	<b>Politické strany.....</b>	<b>11</b>
<b>2.1</b>	<b>Definice politických stran a jejích funkce.....</b>	<b>11</b>
<b>2.2</b>	<b>Vznik politických stran .....</b>	<b>13</b>
<b>2.3</b>	<b>Typologie politických stran.....</b>	<b>14</b>
<b>2.4</b>	<b>Typy systémů politických stran (stranické systémy) .....</b>	<b>16</b>
<b>2.4.1</b>	<b>Typologie Maurice Duvergera .....</b>	<b>18</b>
<b>2.4.2</b>	<b>Typologie Jeana Blondela.....</b>	<b>19</b>
<b>2.4.3</b>	<b>Typologie podle Giovanniho Sartoriho .....</b>	<b>20</b>
<b>2.5</b>	<b>Stručná charakteristika stranického systému ve Francii.....</b>	<b>21</b>
<b>3</b>	<b>Národní fronta pod vedením Jean – Marie Le Pen .....</b>	<b>23</b>
<b>3.1</b>	<b>Stručný historický vývoj Národní fronty.....</b>	<b>23</b>
<b>3.2</b>	<b>Organizační struktura NF.....</b>	<b>30</b>
<b>4</b>	<b>Výměna vedení NF .....</b>	<b>31</b>
<b>5</b>	<b>Marine Le Penová a NF.....</b>	<b>32</b>
<b>5.1</b>	<b>Volby a elektorát NF pod vedením Marine Le Penové .....</b>	<b>33</b>
<b>5.2</b>	<b>Změna názvu strany .....</b>	<b>39</b>
<b>5.3</b>	<b>Volby do Evropského parlamentu 2019.....</b>	<b>40</b>
<b>6</b>	<b>Seznam použitých zkratk .....</b>	<b>46</b>
<b>7</b>	<b>Závěr .....</b>	<b>47</b>
<b>8</b>	<b>Seznam použitých zdrojů .....</b>	<b>49</b>

# 1 Úvod

Téma bakalářské práce „*Národní fronta (Le Front National) – Národní sdružení (Le Rassemblement national) pod vedením Marine Le Penové*“ jsem si vybrala s cílem propojit své vysokoškolské studium, zejména oboru politologie s aktuálností tématu. Má volba tématu byla také ovlivněna nárůstem protimigračních nálad a obav o bezpečnost v evropské společnosti, vedoucí ke zvýšení vlivu populistických stran napříč Evropou. Nyní se upínají zraky většiny lidí v Evropě na blížící se volby do Evropského parlamentu, které se konají ve dnech od 23.-26. května 2019. Prognózy předpovídají posílení populistických stran a vytvoření jejich aliance. Mezi populistické strany se řadí francouzská strana *Le Rassemblement national* s lídrem v čele Marine Le Penovou, která se již dlouhodobě vyznačuje velkou mírou euroskepticismu, nacionalismu a protekcionismu. Druhým důvodem výběru tématu této bakalářské práce je můj dlouhodobý zájem o Francii a francouzský jazyk, který vyvrcholil volbou studia na vysoké škole oboru Francouzský jazyk a literatura – Základy společenských věd.

Cíle mé bakalářské práce jsou s pomocí odborné politologické literatury přiblížit a analyzovat francouzskou politickou stranu Národního sdružení (bývalou Národní frontu). Zmapovat její vznik a vývoj a zaměřit se na období, ve kterém se změnil lídr strany. Dále analyzovat program Národního sdružení před nadcházejícími volbami do Evropského parlamentu.

První část se zabývá obecně politickými stranami. Zaměřuje se na různorodé definice politických stran, jejich vznik a funkce, které tvoří. Následně práce stručně rozebírá stranický systém ve Francii.

Druhá část se věnuje stručnému historickému vývoji francouzské politické strany Národní fronta a také se zabývá vnitřní organizací strany. Jsou zmapovány volební výsledky v období lídra strany Jean-Marie Le Pena.

Ve třetí části práce je popsána zlomová událost, která přinesla změnu ve vedení Národní fronty (Národního sdružení). Dosavadní předseda strany Jean-Marie Le Pen po dlouhých třiceti osmi letech opouští nejvyšší pozici a je vystřídán svou dcerou Marine Le Penovou, která se snaží postupně umírnovat rasistické a antisemitistické postoje ve straně a rozšířit svou voličskou základnu.

Čtvrtá část se věnuje Národní frontě (Národnímu sdružení) pod vedením Marine Le Penové a jsou zde zmapovány volební zisky strany a její výsledky ve dvou kandidaturách

na prezidentku republiky. Kapitola se zaměřuje na volební programy její prezidentské kandidatury. Dalším popsáním důležitým momentem je změna názvu strany. Poslední kapitola práce je věnována nadcházejícím volbám do Evropského parlamentu 2019, na které se Národní fronta momentálně zaměřuje.



## 2 Politické strany

### 2.1 Definice politických stran a jejich funkce

V běžné řeči, pokud se hovoří o politické straně, není nutné tento pojem blíže specifikovat. Každý jedinec si pod tímto frekventovaným výrazem politického slovníku dokáže vytvořit určitou představu. Problém nastává při snaze definovat tento zprvu zřejmý pojem. Nejenom laici, ale i politologové se v definování politické strany rozcházejí. Pojem vychází z latinského podstatného jména *pars*, tudíž vymezení určité části z pomyslného celku. (FIALA a STRMISKA, 1998)

Světově uznávaní politologové se v definování politických stran v různých fázích vývoje společnosti liší. V historii se nachází mnoho definic, které vzhledem k vývoji společnosti nemusí být platné v dnešní době. V roce 1770 Edmund Burke formuloval politickou stranu jako „*Strana je seskupení lidí, kteří se spojují, aby společnými silami prosazovali národní zájem, a to na základě nějakého konkrétního principu, na němž se všichni shodují*“. (BRUNNER, 1979 cit. podle FIALA, STRMISKA, 1998, s.18) Definici Edmunda Burkeho lze považovat za oblíbenou, opírá se o ni mnoho světových politologů, například G. Sartori, G. Brunner, M. Novák. Lze si povšimnout Burkeova důrazu na ideologický aspekt, vůči kterému se vyjadřuje například Joseph Alois Schumpeter ve své knize *Capitalism, Socialism, and Democracy*, který považuje za nebezpečný. Obecně lze říci, že Edmund Burke a Joseph Alois Schumpeter jsou představitelé dvojího základního pojetí politických stran. (FIALA a STRMISKA, 1998)

Přes pluralitu definic lze říci, že stěžejní charakteristika politické strany je usilování o politickou moc. Právě touto vlastností se politická strana odlišuje od zájmové skupiny lidí, které o přebrání politické moci nejde. Dalším charakteristickým rysem, na kterém se většina politologů shoduje, je otevřenost a dobrovolnost členství, společné představy členů. (FIALA a STRMISKA, 1998)

Na tvorbu definice politické strany plně rezignoval Thomas Hodgkin, který za strany označuje „*Všechny politické organizace, které samy sebe pojímají jako strany, a které jsou takto i všeobecně přijímány*“. (HODGKIN, 1961 cit. podle KLÍMA, 1998, s.14)

## Funkce politických stran

Sledování funkcí politických stran je klíčové pro zodpovězení mnoha otázek, např. z jakého důvodu strany existují. V odborné literatuře je možné nalézt řadu výčtů funkcí politických stran. Autoři politologové vytvářejí „funkční katalogy“, které se snaží co nejvíce zjednodušit, aby se v nich dalo co nejlépe zorientovat.

Čeští autoři P. Fiala a M. Strmiska (1998) ve svém díle *Teorie politických stran* se zmiňují o Elmaru Weisendahlovi, který se v osmdesátých letech pokusil podle několika desítek odborných politologických prací vytvořit funkční katalog. Obsahoval seznam osmnácti funkcí. P.Fiala a M. Strmiska (1998) poukazují na nepoužitelnost Weisendahlova seznamu, vzhledem k překrývání funkcí a nadbytečnému rozsahu. První příčky katalogu obsadily tyto funkce:

- *výběr a rekrutování elity*
- *utváření vůle programu a formulování cílů*
- *vytváření mínění, informace a komunikace*
- *vytváření vlády, řízení a koordinace*
- *soutěže o hlasy, účast ve volbách a volební boj*
- *artikulace a reprezentace zájmů*

(FIALA a STRMISKA, 1998, s.67)

Klaus von Beyme, německý významný politolog, vytvořil jeden z nejslavnějších funkčních seznamů. Na rozdíl od Weisendahla Klaus von Beyme se snažil o zavedení řádu s jasným seznamem o čtyřech základních funkcích.

- *funkce vymezení cíle*
- *funkce artikulace a agregace zájmů*
- *funkce mobilizace a socializace občanů v systému*
- *rekrutování elit a funkce vytváření vlády*

(ŘÍCHOVÁ, 2002, s.91)

Beyme odmítá podobnost s funkcionalistickým přístupem, od kterého se okamžitě po zveřejnění seznamu distancuje. Znaky funkcionalistického přístupu lze nalézt v oddělení funkcí od institucí.

Novák (1997) ve svém díle *Systémy politických stran* uvádí za funkcionalistické funkce tyto:

- *rekrutování, výběr a střídání řídicích pracovníků*
- *strukturování veřejného mínění, vytváření politických programů*
- *integraci sociálních skupin*
- *kontrolu, koordinaci vládních orgánů*

Z českých autorů se k tématu vyjadřují, již výše zmínění, M. Klíma nebo M. Novák. M. Klíma (1998) předkládá pět základních funkcí, a to sjednocování zájmů, integrační úlohu, politickou socializaci, mobilizaci voličů. Lze si povšimnout mezi prvními dvěma body jistou podobnost. M. Novák (1997), na rozdíl od M. Klímy, se vytyčení funkcí stran vyhýbá. Podle něj je to úloha pouze funkcionalistického přístupu.

Je možno konstatovat, že přístup k funkcím politických stran může být velmi rozdílný, někdy přebytně rozsáhlý. Každý politolog má na funkce specifický pohled. Funkce stran je také závislá na daném geografickém rozložení.

## 2.2 Vznik politických stran

Vznik politických stran lze uchopit dvěma způsoby, které nejsou slučitelné. První teorie se zabývá vznikem politických stran v historickém vývoji. Druhá teorie se zabývá vznikem nových stran uvnitř už existujících politických systémů. (FIALA a STRMISKA 1998)

Existuje mnoho teoretických přístupů, které ujasňují vznik politických stran. Podle Klause von Beyma lze rozlišit tři základní teorie vzniku politických stran.

- institucionální teorii, která se opírá o teze Maurice Duvergera
- teorii „kritických situací“, která se opírá o vytváření nových států (Mair)
- teorii modernizační (Rokkan, La Palombara, Weiner)  
(FIALA a STRMISKA, 1998)

Miroslav Novák (1997) ve své knize *Systémy politických stran* doplňuje tyto tři základní teorie o funkcionalistický a developmentalistický přístup.

Jeden z nejdůležitějších přístupů vzniku politických stran je právě institucionální, jehož hlavním představitelem je Maurice Duvergere. Rozděluje vznik stran podle místa vzniku. Jde buď o strany, které vznikly vně parlamentu, nebo ty, které nepřímo souvisejí s parlamentní činností. Interním způsobem vznikaly strany, které se opíraly o legislativní činnost. Šlo o seskupení poslanců, které pojilo stejné, či podobné politické přesvědčení. Tímto stylem vznikala většina konzervativních a liberálních stran v 19. století (např. Konzervativní a Liberální strana ve Spojeném království, Demokratická strana v USA nebo první konzervativní strany ve Skandinávii). (KLÍMA, 1998)

S rostoucím vlivem socialistických a křesťanských ideologií vznikaly externí strany. Z toho vyplývá, že se externí strany začaly formulovat později, tedy v poslední třetině 19. století. Dá se říci, že externí strany jsou ze své podstaty více disciplinované, agresivnější, silně ideologické a kladou velký důraz na masovost. V těchto stranách se prezentovalo hlavně dělnictvo, které všeobecně nemělo volební právo. (STRMISKA et al., 2005)

Dalším konceptem, který je v politologické vědě rozšířený, patří tzv. cleavages (francouzsky *clivage*) – koncept konfliktních linií. Za hlavního protagonistu tohoto historickokonfliktivního přístupu označujeme norského politologa Steina Rokkana. Důraz je kladen na odlišnosti sociálních skupin a na napětí a konfliktech mezi nimi. V okamžiku napětí mezi skupinami nastává možnost vzniku tzv. konfliktní linie (např. centrum-periferie, město-venkov, církev-stát, vlastníci-pracující) (NOVÁK, 1997)

## 2.3 Typologie politických stran

Vymezení základních rozdílů politických stran a vytvoření univerzálního schématu je dlouholetá snaha politologů. S velkou pravděpodobností obecnou typologii není možné vytvořit, protože vždy je ovlivněna různými aspekty. Stejně jako u definice politické strany, vzniku nebo funkcí existuje více, někdy si odporujících, variant typologií politických stran. Je nutné upozornit na špatné rozlišování diachronního a synchronního přístupu, ve kterém autoři chvílemi chybují, nastává tedy míchání historických a aktuálních typů politických stran. Snaha o vytvoření obecného modelu má své počátky v minulém století. Dělení na konzervativní a liberální strany bylo právě na začátku utváření typologií velmi oblíbené.

Mezi další základní dělení, všeobecně známé, je rozdělení stran na levice a pravici. Za pravicové strany jsou označovány strany konzervativní, za levicové sociálně demokratické a komunistické. Je nezbytné uvést, že většina stran netvoří jeden typ, ale jedná se většinou o smíšenou formu.

P.Fiala a M. Strmiska (1998) poukazují na dvě možnosti typologie politických stran, a to tu, který vychází z ideově pragmatického hlediska a vývojovou typologii. Definování vývojové typologie se rozděluje do čtyř etap:

- elitní strany (19.století)
- masové strany (1880-1960)
- všelidové strany nebo catch-all parties (od roku 1945)
- kartelové strany (od roku 1970)

Vzhledem k chronologické závislosti nelze vývojovou typologii zkoumat synchronním pohledem. Tyto čtyři etapy jsou časově vymezeny, ale nejsou pevně odděleny. Elitní strany řadíme mezi nejstarší, často spojované s pravici. Jejich zrod je propojován s parlamentní frakcí. V období elitních stran, v 19. století, nebylo všeobecné volební právo, tím pádem se strany zaměřovali na malou skupinu obyvatel. Členové stran byli lidé z vyšší společenské vrstvy, tj. mecenáši, odborníci, populární osobnosti. Za zánik elitních skupin a nástup masových stran může i rozšiřování volebního práva. Masové strany se postupem času rozšiřovaly, nejvíce v letech 1880-1960. Mezi charakteristické znaky lze zařadit velký počet členů, propojenost s levicí, centralizovanost, snahu o co největší volební zisk. Na počet členů se vzhledem k vybírání členských příspěvků kladl velký důraz. „*Masové strany se tak vyznačují nejenom početnějším členstvem než kádrové strany, ale zejména propracovanou organizační strukturou a fungujícím stranickým aparátem. Právě v prostředí masových stran má svůj původ výraz stranická mašinerie.*“ (STRMISKA et al., 2005, s.15)

Otto Kirchheimer, německý politolog, jako první identifikoval nový vývojový typ politických stran. Catch-all parties neboli všelidová strana reagovala na situaci, která nastala po druhé světové válce. Poválečná situace, nové hodnoty, zvýšená sociální mobilita, snižující se neshody ve společnosti, menší rozdíly mezi městem a venkovem, menší rozdíly mezi pravici a levicí, to všechno vedlo k oslabení masových stran sociálně demokratických a křesťanskodemokratických. (KLÍMA, 1998) Všelidové strany se snažily o oslovení co největší cílové skupiny lidí, se zaměřením na různorodé voliče.

Mezi nejmladší vývojový typ politických stran patří strany kartelu. Světoví politologové P. Maira a R. Katze, kteří kartelové strany zkoumají, uvádí rok vzniku 1970 na západě Evropy.

## 2.4 Typy systémů politických stran (stranické systémy)

Důležitým faktorem při studiu politických stran je analýza vzájemné závislosti mezi stranami. Společný výskyt stran v jednom státě, s výjimkou režimů jedné strany, vytváří systém stran dané země, a to buď počtem stran, strukturou, ideologií, typem koalice nebo opozice. Při zkoumání systému politických stran je třeba podle M. Nováka (1997) brát v potaz dvě hlediska, kterými se budeme zabývat. První hledisko se zabývá zkoumáním struktury jednotlivých stran, a to především analýzou podobností a rozdílů vnitřních struktur dané strany. Tímto způsobem lze dospět k rozlišení stran totalitních, specializovaných, pružných, tuhých, centralizovaných a decentralizovaných. Druhým aspektem je porovnání různých stran, tímto způsobem lze přijít na prvky, které v jednotlivých stranách neexistovaly. Mezi ně patří například velikost, jejich aliance, geografická lokalizace apod. Všechny tyto znaky se na tvorbě stran podílí. M. Novák (1997) se odkazuje na knížku *Interaction des groupes politiques*, kde autoři J. a M. Charlot tyto vlastnosti uvádí. Francouzský politolog J. Blondel doporučuje pět základních proměnných, kterými je systém stran určován: počet stran, jejich poměrná velikost, ideologické charakteristiky, sociální povaha klientely a charakteristika jejich organizace a vedení.

Již v roce 1896 se u A. Lawrence lze setkat s klasickým rozlišením stran podle počtu (numerická typologie). A. Lawrence rozděluje typy politického systému na systém jedné strany (monopartismus), anglosaský systém dvou stran (bipartismus) a systém více stran (multipartismus). Toto klasické rozlišení jde spojovat s dalšími prvky a následně lze najít rozdíl mezi systémem nezávislých stran, systémem koalicí a systémem vyvážených stran nebo systémem s dominantní stranou. (NOVÁK, 1997).

K nejnovějšímu rozlišení typů stranických systémů patří dělení na soutěživé a nesoutěživé. Zde je výhodou, že lze odpovědět na základní otázku, zda v dané zemi existuje politická soutěživost či nikoliv.

Mezi politology vznikají rozdíly v měřících srovnávání. Jejich kritéria jsou základem pro typologie stranických systémů. K těm nejznámějším řadíme tyto:

- a. Duvergerova typologie
- b. Blondelova typologie
- c. Sartoriho typologie

**Tabulka č.1 Hlavní typologie stranických systémů**

<b>M. Duverger</b>	<b>J. Blondel</b>	<b>G. Sartori</b>
monopartismus	bipartismus dokonalý	system jedné strany
		system hegemonické strany
bipartismus	bipartismus nedokonalý	system predominantní strany
		system dvou stran
multipartismus	multipartismus s dominující stranou	umírněný pluralismus
	multipartismus bez dominující strany	polarizovaný pluralismus
		atomizovaný stranický system

Zdroj: využití informací z bakalářské práce str. 18-21

## 2.4.1 Typologie Maurice Duvergera

Francouzský politolog Maurice Duverger se zabýval především klasickou numerologickou typologií. Tento typ klasifikace je znám již od roku 1896, kde ji objasňuje A. Lawrence. Rozděluje typy politického systému na:

1. systém jedné strany (monopartismus)
2. systém dvou stran (bipartismus)
3. systém více stran (multipartismus)

Toto klasické rozlišení jde spojovat s dalšími prvky a následně lze najít rozdíl mezi systémem nezávislých stran, systémem koalicí a systémem vyvážených stran nebo systémem s dominantní stranou. (NOVÁK, 1997). Na rozdíl od systému více stran, který je reprezentován především v liberální demokracii, je systém jedné strany typický pro totalitní a totalitární režimy. Existuje zde pouze jedna politická strana, která se k moci nedostane pomocí voleb, jak je tomu zvykem u liberální demokracie, ale díky násilným prostředkům. Ve státě se systémem jedné strany může figurovat více stran, ale nemají žádný vliv na moc.

Bipartismus vysvětluje jako systém dvou stran, které se pravidelně střídají u moci. Nicméně voleb se účastní větší počet politických stran, které usilují o úspěch. Podle M. Duvergera je bipartismus nejlepší forma politického systému. (KLÍMA, 1998) Dále rozděluje bipartismus na britský a americký. Ten skutečný je podle M. Duvergera britský systém dvou stran. Poukazuje na disciplínu uvnitř stran a tím pádem jeho disciplínu, která v americkém bipartismu chybí. Americký typ označuje jako pseudobipartismus. (NOVÁK, 1997)

M. Duverger se podrobně zabýval také volebním systémem. Duvergerovy zákony popisují velký vliv volebního systému na systém stran, klasifikoval je podle tří pravidel:

*1) proporční systém usnadňuje zavedení a udržování systému četných, tuhých (tj. ukázněných), nezávislých a obvykle stabilních stran. 2) Dvoukolový většinový systém tíhne k systému více než dvou pružných (tj. nedisciplinovaných), závislých a relativně stabilních stran. 3) Jednokolový většinový systém pomáhá bipartismu, střídání neboli alternaci dvou velkých nezávislých stran.* (NOVÁK, 1997, s.60)

Na Duvergerovy zákony navazuje mnoho světových politologů, avšak někteří se k nim stavěli i kriticky. Douglas Rae, americký politolog s Duvergerovými zákony po malých úpravách souhlasil a následně je potvrdil.



## 2.4.2 Typologie Jeana Blondela

J. Blondel, francouzský politolog, kombinuje numerickou typologii s jejich rozměrem v rámci systému stran. Vymezuje čtyři typy politických systému stran:

1. systém dvou stran (bipartismus dokonalý)
2. systém dvou a půlté strany (bipartismus nedokonalý)
3. systém více stran s dominující stranou (multipartismus s dominující stranou)
4. systém více stran bez dominující strany (multipartismus bez dominující strany)

ad1) V systému dvou stran se setkávají dvě strany podobné velikostí, které se pravidelně střídají u moci. Tento systém lze sledovat například na Maltě u střetu dvou stran Strany práce a Strany lidové, nebo dalším typickým příkladem je stranický systém ve Velké Británii, kde se u moci střídají konzervativci a labouristé. (STRMISKA et al., 2005)

ad2) Druhý typ systému je systém dvou a půlté strany, ve kterém figurují dvě velké strany a jedna malá. Velké strany nejsou schopny získat absolutní většinu hlasů v parlamentu a jsou na malé straně závislé, mají velký vliv na fungování systému stran. Se systémem dvou a půlté strany se lze setkat například v Německu. Vedle dvou velkých stran Sociálně-demokratické a Křesťansko-demokratické se vyskytuje třetí menší strana, a to buď Svobodní demokrati, nebo strana Zelených. (STRMISKA et al., 2005)

ad3) Třetím typem je systém více stran s dominující stranou. Dominující strana není schopna získat absolutní většinu v parlamentu. Její cíl je získání podpory dalších menších stran a vytvoření koaličních vlád. S tímto politickým systémem stran se setkáváme například v Dánsku, Norsku nebo Švédsku, kde mezi dominující strany patří už tradičně strany sociálně demokratické. (STRMISKA et al., 2005)

ad4) K poslednímu typu patří systém více stran bez dominující strany. Absence jedné dominantní strany má za následek nutnost tvorby koalice obsahující velké množství stran nebo dokonce tvorbu více vládních koalic jako například ve Finsku či Belgii. (STRMISKA et al., 2005)

### 2.4.3 Typologie podle Giovanniho Sartoriho

G.Sartori (2005), italský politolog, ve své knize *Strany a stranické systémy* pracoval s klasickým numerickým rozdělením stranických systémů, ale navíc připisuje váhu i ideologické vzdálenosti mezi stranami. Numerologické kritérium nám totiž odhaluje pouze rozměr stranického systému. Druhé kritérium, které považuje G.Sartori za stěžejní, odhaluje mechanismus ideologické vzdálenosti. Vyjma ideologické vzdálenosti a počtu relevantních stran v daném systému hodnotil stranické systémy podle polarity (bipolární a multipolární). Na základě výše již uvedených pravidel Sartori (2005) klasifikuje typy politického systému do sedmi kategorií:

1. *Systém jedné strany (monopartismus)*
2. *Systém hegemonické strany*
3. *Systém predominantní strany*
4. *Systém dvou stran (bipartismus)*
5. *Umírněný pluralismus*
6. *Polarizovaný pluralismus*
7. *Atomizovaný stranický systém*

(SARTORI, 2005)

ad 1) V systému jedné strany existuje a může existovat pouze jedna politická strana. Z toho vyplývá, že monopartismus je nesoutěživý typ stranického systému. Nicméně i nesoutěživý stranický systém potřebuje dokazovat svou nezbytnost a tím pádem být legitimní. Podle míry totality Sartori strany dělí na totalitní (silně ideologické), autoritářské a pragmatické. (SARTORI, 2005)

ad 2) Systém hegemonické strany bývá často zaměňován s monopartismem. Hlavní rozdíl lze spatřovat v možnosti existence více než jedné strany. Vedle hlavní strany se vyskytují další tzv. satelitní strany. Tyto strany se mohou vyskytovat v parlamentu, ale systém nedovoluje soutěž o moc. Podle intenzity ideologií rozděluje Sartori (2005) na ideologické hegemonické strany (ČSSR před r. 1990) a pragmatické hegemonické strany.

ad 3) Systém predominantní strany je soutěživý stranický systém. Hlavní strana získává nadpoloviční většinu v parlamentu. V případě, že tato strana ztratí nadpoloviční většinu křesel v parlamentu, přestává být predominantní stranou. Existuje zde více politických stran, které s hlavní stranou soupeří. (SARTORI, 2005)

ad 4) Typickým znakem pro bipartismus je střídání prakticky stejně silných stran u moci. V případě, kdy by se strany u moci nestřídal, měnil by se typ stranického systému na systém predominantní strany. V bipartismu není zakázána existence dalších politických stran v případě, že umožňují vítězné straně vládnout samostatně. Ideální fungování tohoto systému vyžaduje co nejmenší ideologickou vzdálenost. (SARTORI, 2005)

ad 5) V umírněném pluralismu se vyskytují nejméně tři a nejvýše pět relevantních politických stran. Sartori (2005) z důvodu omezení počtu politických stran označuje tento systém za omezený. Jde o soutěživý stabilní stranický systém. Charakteristickým znakem je tvorba koalic, jelikož žádná ze stran nedosahuje na absolutní většinu v parlamentu.

ad 6) Polarizovaný pluralismus je zastoupen pěti až sedmi politickými stranami. Někdy tento systém lze nazývat jako extrémní multipartismus vzhledem k existenci velkého množství politických stran. Mezi charakteristické prvky systému řadíme přítomnost relevantních antisystémových stran a bilaterální opozice. Antisystémové strany odmítají či protestují proti režimu. V případě výhry jedné z antisystémových stran lze předpokládat změnu politického režimu, či dokonce pád demokracie. Už z názvu vyplývá, že se jedná o soutěživý politický systém, který je velice nestabilní. (SARTORI, 2005)

ad 7) V atomizovaném politickém systému existuje více než 8 politických stran. Ve svém díle Sartori představuje tento typ pouze okrajově. Politické strany si všímají především samy sebe a neberou zřetel na ostatní politické strany. (SARTORI, 2005)

## **2.5 Stručná charakteristika stranického systému ve Francii**

Francouzský multipartistický stranický systém má mnoholetou tradici, prošel řadou změn a stále se mění. Jeho charakterem je proměnlivost, kterou lze vypočítat v častých změnách názvů stran, uspořádání, nebo dokonce výměně čelních představitelů.

Na začátku je nutné podotknout, že současný francouzský politický systém je určen ústavou Páté republiky, která je platná od 4. října 1958. Téhož roku byly v ústavě legislativně zakotveny politické strany. Ústava Páté republiky měla v zemi upravit politickou nestabilitu. Uděluje prezidentovi větší moc ve srovnání s předchozím obdobím, kdy ústava umožňovala velké pravomoci parlamentu a politickým stranám. K další významné změně ústavy patří reforma z roku 1962, ve které byla stanovena přímá volba prezidenta. (HRACHOVÁ, ©2007) Pro Pátou republiku byl typický dvoukolový většinový systém, který se hned od

počátku používal u parlamentních, prezidentských i zemských voleb. Poměrný volební systém se do Francie dostal přes zkušenost z voleb do Evropského parlamentu, kdy byl proporční systém členskými státy stanoven. Poměrný systém byl ve Francii následně výjimečně použit v parlamentních volbách roku 1986.

Prvních šestnáct let existence Páté republiky slavily úspěch zejména gaullistické strany RPF (Rassemblement du peuple français). Nelze však říct, že by se jednalo vždy o jednoznačnou dominanci, ale i přesto většina odborných publikací označuje toto období za gaullistické. Nikdy však gaullistické strany nevytvořily jednobarevnou vládu. To se podařilo socialistům v letech 1981 a 1986, kdy vytvořili jednobarevnou vládu. V té době byl v čele státu i levicový prezident Francois Mitterand. Na konci osmdesátých let byl vidět znatelný posun do té doby nevýrazných stran, ke kterým patří také NF. Ta obsadila v roce 1986 v parlamentu 34 mandátů. Úspěch NF lze přičíst změně volebního systému v těchto volbách na poměrný. V parlamentu se nacházelo mnoho stran, ale nejvíce dominovali centralisti, socialisti, gaullisti (pravice) a také komunisté. (HRACHOVÁ, ©2007)

Nyní se nachází ve francouzském multipartistickém stranickém systému v Národním shromáždění čtyři dominantní strany, a to: vládní *La République en marche* (Vpřed) (306 křesel v parlamentu), *Les Républicains* (Republikáni) (112 křesel v parlamentu), *Le mouvement démocrate* (Demokratické hnutí) (42 křesel v parlamentu), *Parti socialiste* (Socialistická strana) (30 křesel v parlamentu). (France Politique, ©2019)

### **La République en marche**

Francouzská středopravicová sociálně-liberální strana *Vpřed* byla založena v roce 2016 Emmanuelem Macronem, který následně v roce 2017 vyhrál prezidentské volby. Emmanuel Macron prezentoval stranu jako progresivní hnutí, jehož cílem je spojení levice a pravice. V roce 2017 v parlamentních volbách strana obsadila první místo a získala 306 křesel ve francouzském parlamentu. (France Politique, ©2019)

### **Les Républicains**

*Republikáni* jsou francouzská gaullistická pravicová strana. Byla založena v roce 2005 jako nástupce *Union pour un mouvement Populaire* (Unie pro lidové hnutí). Dlouhodobě patří k hlavním politickým stranám Francie. V parlamentních volbách v roce 2017 obsadila druhé místo za prezidentskou stranou *La République en Marche* a získala 112 křesel v parlamentu. Její hlavní cíle jsou dosažení ekonomické svobody, boj proti

nezaměstnanosti a také podpora výzkumu a vzdělání. Hlavní osobností strany byl bývalý prezident Francie Nicolas Sarkozy. (France Politique, ©2019)

### **Le mouvement démocrate**

Francouzská sociálně liberální středová strana v roce 2017 získala 42 křesel ve francouzském parlamentu. Vznikla po prezidentských volbách v roce 2007 za pomoci jednoho z významných francouzských politiků Francoisem Bayrouem. Strana se řadí ke středovým stranám, jelikož řazení k levici nebo v pravici odmítla. Demokratické hnutí se snaží o rozvoj demokratické zodpovědnosti v sociálním a politickém životě. (France Politique, ©2019)

### **Parti socialiste**

Francouzská sociálně demokratická strana patří mezi dominantní strany ve Francii. V roce 2017 získala 30 křesel ve francouzském parlamentu. Byla založena v roce 1971 v roli nástupce *Section Française de L'Internationale Ouvrière* (Francouzská sekce dělnické internacionály). K významným osobnostem této strany řadíme prezidenta republiky z roku 1981-1995 François Mitterranda a francouzského prezidenta z roku 2012 François Hollanda. Strana prosazuje jednotu levice, rovnost občanů nebo pro levicové strany typickou regulaci trhu. (HRACHOVÁ, ©2007)

## **3 Národní fronta pod vedením Jean – Marie Le Pen**

### **3.1 Stručný historický vývoj Národní fronty**

Národní fronta (*Le Front National*), dále pro lepší orientaci v textu pod zkratkou NF, je politická strana ve Francii, která byla založena 5.října 1972. Původní název tohoto hnutí zněl *Front national pour l'unité française* (Národní fronta za francouzskou jednotu). Za zakladateli NF stojí „národovci“ s lídrem Jean-Marie Le Penem a jeho přátelé a především „nacionalisté“, členové *Orde Nouveau* (Nového řádu). Původní logo představoval modrozeleno-červený plamen. Plamen připomínající logo italské neofašistické strany, MSI (italské sociální hnutí), složené z bílého a červeného zeleného plamene. NF byla od počátku dělena na dva velké proudy. Nacionalisté byli inspirováni MSI, druhá skupina s J-M. Le

Penem a Rogerem Holeindrem tzv. národovci se odkazovali především na tradičnost francouzského národovectví. (WINOCK, 1998) Tři tisíce lidí se zúčastnilo oficiální prezentace Hnutí NF 9.března 1971 pod vedením Jean-Francois Galvaire, který chtěl vytvořit revoluční stranu. Do vedení strany byli zvoleni členové Nového řádu. Pozice místopředsedy strany se ujal Francois Brigneau a generálním tajemníkem hnutí byl zvolen J-M. Le Penův kamarád Alain Robert. Silný vliv Nového řádu slábne a naopak J-M. Le Pen posiluje. Byl zvolen předsedou strany, a to především pro jeho politické dovednosti. Nebyl veřejně propojován s neofašismem a lze říci, že měl relativně čistou politickou tvář. (IGNAZI, 2003)

Bývalí členové řádu rostoucí vliv J-M. Le Pena odmítají. J-M. Le Pen jako reakci na jejich založení hnutí „*Faire Front*“ (Čelně) odvolává Alaina Roberta z funkce generálního tajemníka a nahradil ho Dominikem Chabochem, kterému důvěřoval. V roce 1973 ve Francii existují dvě NF, jedna z nich je vedena J-M. Le Penem a druhou založili Alain Robert a Francois Brigneau. Po soudním rozhodnutí právo užívat název NF bylo přiděleno právě J-M. Le Penovi. V té době byla NF byla poměrně dlouho nevýrazná. J-M. Le Penovy konkurenti Alain Robert, Francois Brigneau a další extremisté totiž po neúspěchu u soudu zakládají konkurenční stranu, která nesla název *Parti des forces nouvelles*, - PFN (*Stranu nových sil*). Tato strana do roku 1981 NF zastíňovala. (WINOCK, 1998)

J-M. Le Pen prezentoval stranu jako antikomunistickou, nacionalistickou a ve svých projevech vyjadřuje odpor proti imigraci. Opírá se o tradiční hodnoty konzervativismu s podporou silného státu. (IGNAZI, 2003) Po náhlé smrti prezidenta Georgese Pompidouho se dne 2.dubna J-M. Le Pen rozhodl kandidovat v prezidentských volbách jako „šokový“ kandidát. Ve svých prvních prezidentských volbách 5.května 1974 získal J.-M. Le Pen pouze 0,75 % hlasů. Alain Robert a další členi PFN podporovali Valéryho Giscarda d'Estainga. J.-M. Le Pen je vlivem PFN oslaben a snaží se proti působení PFN bojovat. „*Jean-Marie Le Pen rozvíjí vztahy s některými mnohdy nejkrajnějšími stranami, od francouzských epigonů národního socialismu přes neofašisty až po integristické katolíky.*“ (WINOCK, 1998, s. 155) Nicméně i přes snahu propojení i s těmi nejkrajnějšími stranami zůstává NF okrajová.

Situace v politice je bouřlivá. Čím dál víc se projevuje utlačení ze strany PFN, která například předstihla NF v Evropských volbách. V NF se vytvářejí politické tlaky. J-M. Le Pen je považován za slabého a hodně členů z NF odchází. Následně 9. dubna 1981 získává pouze 320 z potřebných 500 potřebných podpisů státních funkcionářů, což byla závazná podmínka k zahájení volební kampaně. Hlasy se nedaří získat ani Pascalu Gauchonovi, který kandidoval za konkurenční PFN. V té době není o extrémní pravici zájem. Lze říci, že se

jedná o nejhorší výsledek extrémní pravice v legislativních volbách. Ve volbách nakonec vyhrává Francois Mitterrand, který byl představitel levice. (WINOCK,1998)

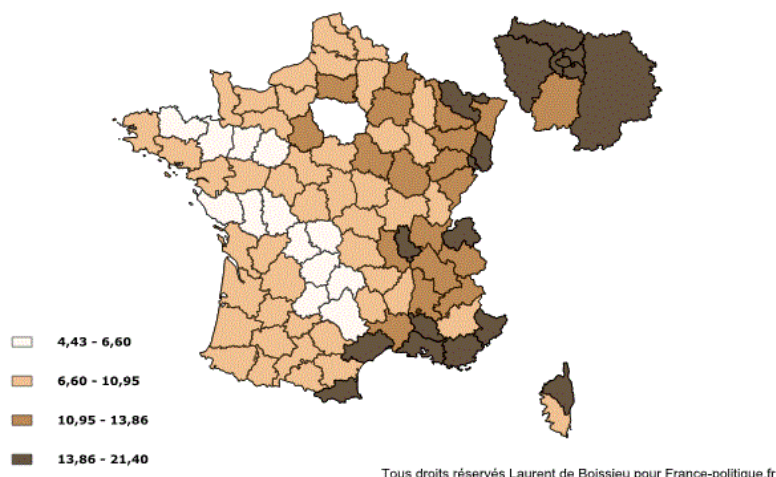
Nový ideologický proud „nová pravice“ dodává NF novou nadějí. Tato „nová pravice“ kladla velký důraz na nerovnost, elitářství a také rasismus. V letech 1969 vzniklo *Sdružení pro vědu a studium evropské kultury (Groupement de recherche et d'étude pour la civilisation européenne – GRECE*, jehož cílem bylo založení „nové pravicové kultury“. Nová pravice založila názorové organizace a následně byla medializovaná. Byl to nový impuls pro politickou extrémní pravici, která v té době byla velmi slabá. Měla sice pořád nedostatek voličských hlasů, ale ideologicky byla na vzestupu.

Hluboká hospodářská a společenská krize, která nastupuje v polovině sedmdesátých let ve Francii, způsobuje vzrůstání inflace, pomalý růst ekonomiky, vysokou nezaměstnanost i nárůst trestné činnosti. V osmdesátých letech vzestup NF zapříčinila dále se rozvíjející hospodářská krize. Situace ve Francii způsobila frustraci občanů a jejich útek ke krajní pravici, v tomto případě k NF. J-M. Le Pen se veřejně vyjadřoval k tématům, kterými obyvatelé Francii byli znepokojováni, vyjadřoval a nabízel možnosti řešení. (IGNAZI, 2003) Velké množství přistěhovalců zapříčinilo pocit utlačení, který mezi Francouzi rostl. Do popředí se dostaly proudy nacionalismu, populismu a xenofobie. J-M. Le Pen se hojně vyjadřuje k imigraci. Vystupuje na veřejnosti se sloganem „*Les Français d'abord*“ (*Francie na prvním místě*). (France Politique, ©2019) Tímto sloganem vyjadřuje nebezpečí přistěhovalectví a ztrátu bezpečí. Lze si povšimnout, že města s velkou kriminalitou a cizinci hrají NF a J-M. Le Penovi do karet.

Zlepšení vystupování strany na veřejnosti, v jejímž rámci kladla důraz na liberalismus, nacionalismus a také na téma imigrace, přineslo úspěchy. Strana začala být více medializovaná, především ve francouzském deníku *Présent*, se kterým navázala spolupráci. První volební průlom nastal v roce 1983, kdy NF překročila více než 10 % odevzdaných hlasů v některých kantonech, většinou se jednalo o městské a příměstské oblasti, např. Grand-Synthe (13,3 %), Dreux-Ouest (12,62 %), Pont-de-Chéruy (10,34 %). V Dreux získává Pierre Stirbois již zmíněných 12,62 % hlasů a krajní pravici se podařilo poprvé vyhrát. (France Politique, ©2019) Je třeba podotknout, že tento vzestup, který nastal, se neprojevil ve všech kantonech. Například v Marseilleských kantonech extrémní pravice dosáhla pouze 2-3 %. Projevuje se zklamání a nedůvěra vůči levici, které ve Francii panují.

Zlepšení ve volebních výsledcích pokračuje a dne 17. června 1984 ve volbách do Evropského parlamentu získala NF 10,95 % hlasů. (DECLAIR, 1999)

#### Élections européennes 1984 - liste Le Pen (10,95%)



Obrázek č. 1 Volby do Evropského parlamentu 1984 (France Politique, ©2019)

Na obrázku č.1 jsou znázorněné oblasti, ve kterých měla NF největší základnu voličů. Tento úspěch byl především ve francouzských departementech Alpes-Maritimes, Bouches-du-Rhône a taky v průmyslových městech, ve kterých se vyskytovalo velké množství přistěhovalců (až 85 %). (WINOCK, 1998)

Volební výsledky přinášely ohlasy od uznávaných lidí z politického života ve Francii. NF rostla a stávala se stále více oblíbenou, ale kvůli dvoukolovému většinovému systému NF byla bez zisku poslaneckého křesla. To se rozdělilo mezi čtyři hlavní strany. Změna nastala již v roce 1986, kdy levice schválila změnu hlasovacího systému. Z dvoukolového většinového systému se stal proporční. NF dne 16.března 1986 se ziskem 9,83 % hlasů získala 35 poslaneckých křesel. NF slavila úspěch a poprvé vstoupila do parlamentu. Nicméně tradiční francouzské pravicové strany RPR a UDF získaly nadpoloviční většinu hlasů a mohly vládnout i bez NF. Jiné to bylo na regionální úrovni, kde byla pro klasickou pravici spolupráce NF potřebná. Došlo na tvorbu koalic, jelikož klasická pravice k zisku regionálních rad potřebovala spolupráci členů NF.<sup>1</sup> (PEROTTINO, 2005) Na konci osmdesátých let mírné posilování NF pokračovalo. Na regionální úrovni docházelo k úspěchům a dobrému usazení strany na předních příčkách ve volebních výsledcích. Prezidentské volby v roce 1988 přinesly uspokojivý výsledek s 14,38 % odevzdaných hlasů, které J-M. Le Pena řadily na čtvrtou příčku. (France Politique, ©2019) Stablní počet voličů NF byl potvrzen v roce 1989, když získala 11,73 % hlasů do Evropského parlamentu.

<sup>1</sup> Jedná se například o francouzskou oblast Haute-Normandie a severní oblast Picardie.



Jednalo se o obhájení počtu mandátů, které získala v minulých volbách. (PEROTTINO,2005)

NF se snažila oslovit zklamané voliče komunistické strany. Cílem bylo najít alternaci mezi pravicí a levicí. Tím se NF lišila od základny klasické pravice. Byl zmírněn liberalismus, který je typický pro pravici a ekonomický program NF se posunul k levici. Díky tomuto vývoji chtěla NF zaujmout klasičtější a důvěryhodnější postavení a co nejlépe zareagovat na ekonomické zájmy pracovních tříd. Heslem NF se stalo „*Ni droite, ni gauche: Français!*“ (*Ani levice, ani pravice, nýbrž Francie!*) (Franceinfo, ©2016)



Obrázek č.2 Heslo NF (Franceinfo, ©2016)

Konec 90. let byl ve znamení stagnace strany, začaly se objevovat pokusy J-M. Le Pena z pozice předsedy NF sesadit. Tehdejší fenomén J-M. Le Pen a jeho charisma přestalo být pro jeho voliče lákavé. Hlavním důvodem bylo odmítání spolupráce s umírněnou pravicí. Veřejně se ve svých projevech hlásil k antisemitismu a vyjadřoval náklonost k Saddámu Husajnovi. Opakovaně se ve svých projevech vyjadřoval k druhé světové válce a plynovým komorám, o kterých hlásal, že byly pouhým detailem druhé světové války. Jeho názory, skandální chování, prosazování obnovení trestu smrti a náklonnost k iráckému prezidentovi zapříčinily pokles zájmu občanů o NF. (PEROTTINO, 2005) Umírněná pravice se od NF oddaluje. Politická strana RPR jakékoliv propojení s NF odmítá. Situace a volební výsledky NF dopadly špatně a strana je nucena se reorganizovat.

Krise NF a J-M. Le Pena byla na chvíli překonána v roce 2002 v prezidentských volbách, kdy Jean-Marie J-M. Le Pen v prvním kole získal 16,86 % odevzdaných hlasů a dostal se do kola druhého. V tomto kole ho drtivě porazil Jacques Chirac z pravicové strany RPR, který vyhrál se ziskem 82, 21 % odevzdaných hlasů. I přes J-M. Le Penovou porážku v druhém kole prezidentských voleb lze toto období označovat za moment největšího

úspěchu NF, a především J-M. Le Pena. Okolnosti úspěchu spočívaly především v medializaci tématu imigrantů, které se stalo hlavním tématem prezidentských voleb. A také ve velkém zastoupení levicových kandidátů a opětovném zavedení zákona a pořádku. (CAMUS, 1998) Mohlo se zdát, že byla krize překonána, avšak následně NF utrpěla velkou ztrátu voličů, která se projevila již v evropských volbách v roce 2004, kdy sice se ziskem 9,81 % odevzdaných hlasů zvýšili počet křesel v Evropském parlamentu, avšak pouze o 2 místa. V prezidentských volbách roku 2007 se J-M. Le Pen dostal zpět na hranici 10 % odevzdaných hlasů. Následovaly parlamentní volby, kde NF získala pouhých 4,29 % odevzdaných hlasů. (France Politique, ©2019)

Prezident Francouzské republiky v letech 2007 Nicolas Sarkozy přebral J-M. Le Penovi tematiku, která se týkala opětovného zavedení *zákona a pořádku*. Osvojením této části programu se Nicolasovi Sarkozymu podařilo přetáhnout velkou část voličů J-M. Le Pena, kterého z velké části zastínil. V prezidentských volbách v roce 2007 vyhrál, J-M. Le Pen s 10,44 % odevzdaných hlasů se umístil na čtvrtém místě. (TEJCHMANOVÁ a ŠTEFAN, 2017) I nadále pokračoval mírný, ale neustálý pokles podpory NF. V letech 2010 se již zdálo, že strana v čele s lídrem J-M. Le Penem nekončící krizi nepřekoná. Avšak Sarkozyho strana *Union pour un mouvement populaire, UMP (Unie pro lidové hnutí)* ztratila voliče, kteří přešli k NF. To způsobilo mírný nárůst hlasů pro NF. V regionálních volbách v roce 2010 se dostala na 11,74 % odevzdaných hlasů. V parlamentních volbách téhož roku NF získala 13,6 % odevzdaných hlasů. Tento výsledek lze považovat za uspokojivý, vzhledem k situaci, ve které se strana nacházela. (France Politique, ©2019)

Rok 2011 byl významný co se týče budoucnosti strany. J-M. Le Pen oznámil rezignaci na postu předsedy strany. Je ovšem nutné podotknout, že být lídrem politické strany třicet osm let, 3 měsíce a jedenáct dní je v Evropě výjimečné.

<b>Volby do parlamentu</b>		
rok	první kolo	mandáty
1973	0,5 %	-
1978	0,3 %	-
1981	0,2 %	-
1986	9,8 %	35
1988	9,8 %	1
1993	12,7 %	-
1997	14,9 %	1
2002	11,1 %	-

Zdroj: (France Politique, ©2019)

<b>Prezidentské volby</b>		
rok	1. kolo	2.kolo
1974	0,75 %	-
1981	-	-
1988	14,38 %	-
1995	15 %	-
2002	16,86 %	17,79 %
2007	10,44 %	-

Zdroj: (France Politique, ©2019)

Volby do Evropského parlamentu		
rok	hlasy	počet získaných křesel
1984	11 %	10
1989	11,7 %	10
1994	10,5 %	11
1999	5,7 %	5

Zdroj: (France Politique, ©2019)

### 3.2 Organizační struktura NF

Silný vůdce je z historického hlediska krajní pravice ve Francii typický. Lze ho považovat za velkou persónu, která tvoří mediální tvář strany. NF je tvořena hierarchickou strukturou, uvnitř strany se projevuje nedostatek vnitřní demokracie. Předseda plní uvnitř strany více funkcí, stranu reprezentuje, kontroluje a podílí se na vedení strany. Toto překrývání funkcí nazýváme jako tzv. simultánní překrytí. Úspěch či neúspěch je většinou přímo závislý na vystupování lídra na veřejnosti. Do roku 2011 stranu dlouho vedl a prezentoval bývalý předseda J-M. Le Pen, který rezignoval a přenechal místo své dceři, nynější předsedkyni strany Marine Le Pen. (DECLAIR, 1999)

Hlavní výkonný orgán NF je *le bureau politique* (politické předsednictvo). Jedná se o první radu, která čítá okolo čtyřiceti členů. Politické předsednictvo je voleno ústředním výborem (*comité central*). Jejich setkání probíhá jednou za týden nebo na žádost předsedy strany. Diskutují o orientaci NF, lze ale říci, že o žádných zásadních věcech nerozhodují. (Rassemblement National, ©2019)

*Congrès* (kongres) je základní orgán strany, který reprezentuje stranu. Sdružuje stovky vedoucích pracovníků a aktivistů. Jejich setkání probíhá jednou za tři roky a místo setkání se pokaždé mění. Jedná se o pracovní setkání, na kterém členové NF rozvíjí volební platformy NF. Na kongresu volí svého předsedu a také *comité central* (ústřední výbor). Na posledním kongresu, který proběhl 15-16. ledna 2011 ve francouzském městě Tours, proběhla změna dlouhodobého vůdce NF za jeho dceru Marine Le Pen. (Rassemblement National, ©2019)

*Comité central* (ústřední výbor) slouží jako tzv. pomocná ruka politickému předsednictvu. Skládá se ze 120 členů a schází se dvakrát za rok.

Výbor, který ústřední výbor rozšiřuje, se nazývá *Conseil National* (národní rada). Lze ho považovat za formální sdružení, které se skládá ze členů ústředního výboru a dalších osobností, které jmenuje sám lídr strany. (Rassemblement National, ©2019)

Mezi nejbližší osoby lídra NF se řadí členové *Bureau Exécutif* (výkonného výboru). Tento výbor čítá okolo deseti členů, které si sám prezident strany jmenoval. Nynější prezidentka strany Marine Le Pen si mezi své blízké osoby, kteří společně řídí NF, zvolila 9 lidí včetně ní samotné. Viceprezidentem strany je Steeve Briois, pokladníkem Wallerand de Saint Just, funkci zástupce má Louis Aliot, mluvčí je Sébastien Chenu, předsedou komise konfliktů je Jean-Francois Jalkh, a další členové politického byra jsou David Rachline, Nicolas Bay a Bruno Bilde. (Rassemblement National, ©2019)

#### **4 Výměna vedení NF**

O výměně lídra strany se mluvilo již v roce 2003 a to na sjezdu NF, který se konal v Nice. J-M. Le Pen možnost rezignace odmítl. Na sjezdu strany prosadil svou dceru do nejbližšího výboru (*bureau exécutif*), i přes kritiku členů strany. Tehdy se stala dcera J-M. Le Pena místopředsedkyní NF.

Přes mnoho náznaků, že už se opravdu blíží odchod J-M. Le Pena, začal boj o to, kdo J-M. Le Pena na pozici předsedy strany nahradí. Do úzkého výběru se nakonec probjovali dva kandidáti. Prvním z nich byla již zmiňovaná dcera tehdejšího vůdce NF Marine Le Pen a druhý kandidát, který se ucházel o post předsedy strany, byl Bruno Gollnish. Marine Le Pen slibovala modernizaci strany a Bruno Gollnish byl vnímán za nástupce, který se bude ubírat stejným směrem jako J-M. Le Pen. Ve své kampani kladl důraz na ekonomický liberalismus a dával důraz na konzervativní směr strany. I přesto, že Bruno Gollnish byl ve společnosti často označován za J-M. Le Penového pokračovatele, sám předseda NF stál na straně své dcery, kterou podporoval. Zdál se to být paradox, jelikož Gollnish byl názorově výrazně J-M. Le Penovi bližší než jeho dcera. Marine Le Pen kritizovaly i některé deníky, především katolické, které odmítaly její názory na potraty. Zpočátku především staří členové NF odmítali zvolení Marine Le Penové, a to především pro její distanci od tradičního stranického dogmatu. (PEROTTINO, 2005) a (DELWIT, 2014)

Nakonec v lednu 2011 došlo k výhře Marine Le Penové a k výměně vedení NF. Jedná se o výjimečný rok v historii strany, protože i přes všechny J-M. Le Penovy skandály je změna ve vedení strany po více než 38 letech na evropské poměry výjimečná. Lídrem strany se stala již zmiňovaná Marine Le Pen, dcera J-M. Le Pena, která na kongresu strany v Tours získala 67,65 % hlasů a porazila tak Bruno Gollnische. Je nutné poukázat na výjimečnost Marine Le Pen, jelikož vedení krajní pravice ženou ve Francii není obvyklé. (PEROTTINO, 2005) a (DELWIT, 2014)

Před zvolením v roce 2011 se Marine Le Penová angažovala v hospodářství. Chtěla, aby se NF vydala po jejím zvolením jinou cestou a nebyla spojována jen s tématem imigrace, proti kterému její otec dlouhou dobu bojoval. Její vize spočívala v očištění a modernizaci strany. Nechtěla stranu prezentovat jenom jako uskupení lidí, kteří nesouhlasí se systémem a situací v zemi. I přes mnoho odpůrců (například členů staré gardy NF) si Marine získala i nespočetné množství stoupenců. Marinistům, jak se často označují stoupenci Marine Le Pen, představa, se kterou Marine Le Pen vystupovala a nová image strany připadala perspektivní. Ve své vizi směřování strany se Marine Le Pen vyhrazuje proti konceptu krajní pravice, který byl do té doby tradiční. (MACHURET, 2012)

Marine Le Pen převzala otcovu stranu, v té době charakteristickou jako stranu nacionalistickou, tradicionalistickou a také euroskeptickou. Očekávalo se od ní, že přitáhne více voličů a nastane tak rozšíření elektorátu. Nárůst se měl týkat především žen a také mladých voličů.

## **5 Marine Le Penová a NF**

Je třeba poukázat na to, že Marine Le Pen se v politice objevuje již mnoho let, počínaje rokem 1986, kdy v osmnácti letech odstartovala svou politickou kariéru vstupem do NF. Měla řadu politických úspěchů. Mezi hlavní zviditelnění jejího jména řadíme legislativní volby v roce 2002, kdy získala přes 32 % hlasů v Lens. I přesto, že NF zažila v těchto volbách zklamání a nezískala žádný mandát. V roce 2011 americký časopis *Time* řadí Marine Le Pen mezi sto nejvlivnějších osobností na světě. Po nástupu do funkce se mluvilo mezi politology o charismatické ženě s nadějí stranu vyzdvihnout a zvýšit její úspěšnost. (Le temps, ©2019)

Marine Le Pen při svém vstupu do funkce předsedy NF stranu programově postupně proměňovala. Vymezuje se k zařazení NF mezi extremistické krajně pravicové strany. Její snahou bylo a je stranu očistit. Chtěla by vést stranu především jako lidovou a národní a oprostít se od znaků antisemitismu a rasismu, které byly se stranou za vlády jejího otce spojovány a byly lákadlem pro extremistické voliče. Procentuální množství radikálních voličů nebylo vysoké a pro předsedkyni Marine Le Penovou nebyli příliš lákaví. Dala přednost ostatním voličům pravice a od antisemitských výroků svého otce se zcela „odstříhla“. Její postoje jsou shovívavější k otázkám přistěhovalectví, potratů i práv homosexuálů. (LE MONDE, © 2017)

V evropské společnosti není zvykem, aby předseda politické strany se k populismu hlásil, jinak je to ale u nynější předsedkyně Marine Le Pen, která se k němu často pyšně hlásí ve svých projevech. Mluví o návratu volby lidu, který je potřeba.

Nesouhlasí se zařazením mezi levici ani pravici. Marine Le Pen se hrdě hlásí k nacionalismu a euroskepticismu. Vyzdvihuje Francii nad Evropu, klade důraz na potřebu Francie znovu získat ekonomický patriotismus. Tedy ve své zemi musí mít právě Francouzi hlavní slovo a nesmí být převyšováni okolními zeměmi nebo celou Evropou. Tímto způsobem vyjádřila svůj názor na mezinárodní smlouvy a Evropskou unii. Přikláněla se k zrušení společné měny v Evropské unii euru, nyní od toho však opustila. (DELWIT, 2014)

Marine Le Pen často vyjadřuje svoje postoje vůči imigrantům. Toto téma se stalo velkým bodem jejich prezidentských kampaní v roce 2012 i 2017. Mj. klade důraz na to, aby firmy upřednostňovaly lidi s francouzskou národností v momentě stejných dovedností. (MARINE, ©2012) Marine Le Penová má na nelegální imigranty ve Francii vyhraněný názor: „*Nemají žádný důvod zůstat ve Francii, neboť porušili zákon už ve chvíli, kdy vstoupili na francouzskou půdu.*“ (LE PEN, cit. podle iDNES, © 2017)

## 5.1 Volby a elektorát NF pod vedením Marine Le Penové

Kantonální volby, které se konaly v roce 2011, pár měsíců po změně vedení strany, jsou prvním testem, kterému prezidentka strany podstoupila. Mediální zviditelnění Marine Le Pen spolu s malou volební účastí přineslo překvapivě vysokou úspěšnost.

Prezidentské volby v roce 2012 představovaly pro Marine Le Pen velkou zkoušku. Marine Le Pen představila volební program veřejnosti, který se jmenoval *Mon projet pour*

*la France et les Français, Marine Le Pen, la voix du peuple l'esprit de la France* (Můj projekt pro Francii a Francouze, Marine Le Pen, hlas lidu duch Francie). Program obsahoval 21 hlavních témat, a to: oživení ekonomiky, euro, zaměstnanost, dluhy, důchody, finance, imigrace, bezpečnost, sekularismus, spravedlivost, demokracie, veřejné služby, obrana, zdraví, rodina, škola, kultura, zemědělství, ekologie, zámořské území, evropské smlouvy.

Předvolební průzkumy dávaly předsedkyni NF velkou naději. Uváděly, že počet voličů, které Marine Le Pen osloví, se bude pohybovat okolo 29 %. (Brossolette in Williams, ©2011) V prvním kole těsně vyhrál Francois Holland, druhou pozici obsadil Nicolas Sarkozy a na třetím místě se umístila Marine Le Pen se ziskem 6 421 426 hlasů, což činilo 17,9 %. I když se předvolební průzkumy nenaplnily, jednalo se o nejlepší výsledek prezidentských voleb v historii NF. Jak je již výše uvedené, od Marine Le Pen se očekávala změna ve složení elektorátu. Nárůst se měl týkat především žen a mladých voličů, což se u těchto voleb potvrdilo a ukázala se tato cesta jako úspěšná. Do té doby tvořila mužská skupina voličů přibližně 2/3 elektorátu NF, což se v prezidentských volbách v roce 2012 změnilo a ženy téměř dorovnaly počet mužské části voličů. I přes neúčast v druhém kole u voleb se výsledek považoval za úspěch a statistiky ukazovaly na správnou cestu, kterou Marine Le Pen směřovala. Téhož roku potvrdila NF vzestup, když v parlamentních volbách obdržela 13,6 % odevzdaných hlasů a získala dva mandáty. (France Politique, ©2019)

Zničit Evropskou unii byl jeden z cílů Marine Le Penové, které měla před volbami do Evropského parlamentu. Tehdy se sešla s Geertem Wildersem<sup>2</sup>, se kterým se na schůzce domluvili, že v případě volebního úspěchu jejich snaha povede k založení politické skupiny v EU a zničení bruselského monstra, tak EU nazývali. (TEJCHMANOVÁ A ŠTEFAN, 2017) NF měla před evropskými volbami tři scénáře a přání. Prvním z nich byl poprvé v historii vyhrát, druhým z nich dosáhnout lepšího výsledku než v prezidentských volbách 2012 (17,3 % hlasů) a potvrdit tak vzestup NF ve všech směrech a poslední byl konečně překročit hranici 20 %, která se zdála dlouhou dobu nedosažitelná. V neděli večer byla všechna tři přání splněna. NF vyhrála v evropských volbách, které se konaly 22.-25. května 2014 a umístila se na prvním místě s 24,86 % hlasů před UMP, která se umístila na druhém místě se ziskem 20,81 hlasů. (Lefigaro, ©2019) Marine Le Pen stoupá sebevědomí a prezentuje NF jako první stranu ve Francii. Toto vítězství také posiluje legitimitu předsedkyně NF a ve francouzském tisku se hovoří o vlně Marine Le Penové.

---

<sup>2</sup> Geert Wilders je nizozemský politik. Zakladatel a předseda parlamentní nizozemské politické strany *Partij voor de Vrijheid (Strana pro svobodu)*.



Nakonec Marine Le Pen politickou skupinu v EU nezaložila a poslanci NF, kteří byli do Evropského parlamentu zvoleni, se připojili ke skupině nezařaditelných. (TEJCHMANOVÁ A ŠTEFAN, 2017)

Národní fronta potvrdila předpoklad Marine Le Pen a znovu se stává první stranou Francie, když 6. prosince 2015 vyhrává první kolo regionálních voleb se ziskem 27,73 % odevzdaných hlasů a poráží *Les Républicains* (dříve UMP) i *Socialistickou stranu*. NF netěží z výborného výsledku v prvním kole a první pozici v druhém kole voleb ztrácí.

Mezi největší osobní i politický úspěch Marine Le Pen lze jistě zařadit francouzské prezidentské volby 2017.

### **Volební program prezidentských voleb 2017 – *Engagements présidentiels***

Před volbami předsedkyně NF vytvořila volební program *144 Engagements présidentiels* (144 prezidentských závazků). Dokument obsahoval 24 stran a byl rozdělen do sedmi částí. V programu se Marine Le Pen vyjadřuje k ekonomickým, politickým, sociálním tématům, které se týkají Francie. Na druhé straně volebního programu vysvětluje důvod sestavení podrobného programu. Důraz klade na kontrolu, která umožňuje voličům, aby mohli po jejím zvolení kontrolovat, zda jako prezidentka Francie body z programu plní. K tomu dodává, že bez kontroly neexistuje žádná zdravá demokracie. Chce být blíž k občanům, kterými bude kontrolována. Cílem *144 prezidentských závazků* je dát Francii svobodu a slovo. (MARINE, ©2017)

První část s názvem *Une France libre* (Svobodná Francie) se Marine Le Penová vyjadřuje k podmínkám Francouzské suverenity, a to měnové, legislativní, územní i ekonomické. Vyjadřuje se k referendu o členství v Evropské unii, které by po jejím zvolení proběhlo. Cíl spočívá zejména v respektování Francie Evropou, a především respektování zájmů obyvatel Francie. Dalším bodem první části je snížení poslanců na 300 (z původních 577) a také snížení počtu senátorů na 200 z původních 348. Francie by se měla stát zemí, ve které občani mají svobodu. Důraz klade na zvýšení ochrany dětí spojenou se svobodou v oblasti vzdělávání a také na snížení kriminality. (MARINE, ©2017)

Druhá část programu, která nese název *Une France sûre* (Jistá, spolehlivá Francie) se zaměřuje na obnovení bezpečnosti ve Francii a s tím spojené posílení 15 000 policejních sil a 50 000 vojáků a také modernizaci vybavení. Policejní stanice, kasárny by se vybavily proti hrozbách, které sužují Evropu. Také klade důraz na obnovení vyhoštění zahraničních pachatelů a umožnění vykonání trestu cizincům ve své původní zemi. Pod vládou Marine Le Penové by byly obnoveny státní hranice a Francie by pravděpodobně vzhledem

k programu, který Marine Le Pen předkládá, opustila Schengenský prostor. Mezi hlavní bod programu, se kterým Marine Le Pen seznamuje Francouze, je boj proti terorismu, a především boj proti džihádistickým sektorům. (MARINE, ©2017)

Třetí kapitola nese název *Une France prospère* (Vzkvétající Francie), ve které kandidátka zdůrazňuje podporu francouzských podniků, které bojují s konkurencí v Evropě. Podpora by obnášela obnovení měny, která by byla přizpůsobená francouzské ekonomice a zavedení protekcionismu. Také chce podporovat francouzské výrobky, které ponесou označení „Made in France“. Další bod téhle části láká Francouze na snížení ceny za elektřinu, a také zemního plynu. (MARINE, ©2017)

Ve čtvrté kapitole *Une France juste* (Správná Francie) zdůrazňuje zajištění sociálního zabezpečení pro občany Francie, se kterým souvisí i zvýšení počtu zaměstnanců a studentů, kteří se v zdravotnickém sektoru nachází. (MARINE, ©2017)

Pátá kapitola *Une France fière* (Důvěrná Francie) hovoří o hájení národní identity a tradicionalismu Francie. (MARINE, ©2017)

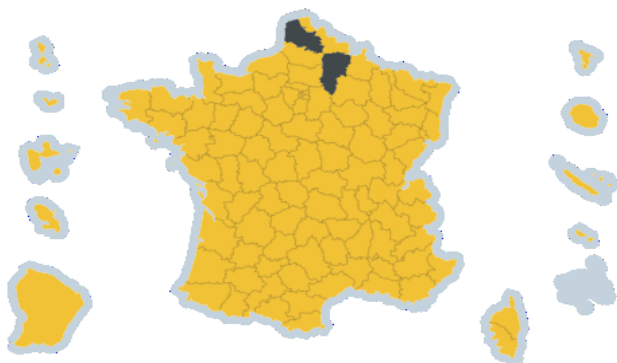
Další kapitola *Une France puissante* (Silná Francie) se věnuje návrhům opuštění vojenské organizace NATO z důvodu, aby se Francie netýkaly války, které se jí přímo nedotýkají. (MARINE, ©2017)

Poslední sedmá kapitola *Une France durable* (Stálá Francie) se zabývá zemědělstvím ve Francii, které by nabízelo kvalitní produkty. Navrhuje navýšení grantů, které by nebyly závislé na Evropské unii, Francie by je sama stanovovala. Kandidátka klade důraz především na podporu vývozu zemědělských produktů a podporu jakosti výrobků.

Na konci volebního programu se Marine s voliči loučí se slovy „*Ce projet, je le mettrai en oeuvre en votre nom, au nom du peuple pour que vive la France!*“ (*Tento projekt, budu realizovat ve vašem jménu, ve jménu lidí, aby Francie žila!*) (MARINE, s. 23, ©2017)

V prvním kole získali čtyři kandidáti okolo 20 %, a to Mélenchon, Macron, Fillon a Marine Le Pen. Do druhého kola se následně dostal Macron, který v prvním kole obdržel nejvíce hlasů (24,01 %) a Marine Le Pen, která v prvním kole získala 21,3 % odevzdaných hlasů. A stejně jako její otec J-M. Le Pen v prezidentských volbách v roce 2002 se dostala do druhého kola. Volby proběhly 7. května 2017. V druhém kole voličská účast dosáhla 74,56 % a Emmanuel Macron s velkým náskokem a ziskem 66,1 % odevzdaných hlasů vyhrál a získal post prezidenta republiky. Marine Le Pen získala 33,9 % odevzdaných hlasů. Na mapce, která se nachází pod tímto odstavcem, si lze povšimnout převahy, se kterou Emmanuel Macron zvítězil. Pouze dva departementy na severu Francii patřily Marine Le Penové. I přesto účast v druhém kole prezidentských voleb byla pro předsedkyni NF velkým

úspěchem a získala v druhém kole dvakrát více voličů, než její otec v roce 2002. Důležité je také poukázat na zájem občanů Francie o prezidentské volby, které dosáhly skoro 80 % volební účasti (v prvním kole 77,7 % a v druhém kole 74,56 %), což byla nejvyšší účast ve volbách od roku 1969. (Graphics.france24, ©2017) a (France Politique, ©2019)



Obrázek č. 3 Prezidentské volby 2017, 2 kolo (Graphics.france24, ©2017)

V stejném roce proběhly také legislativní volby, ve kterých NF po úspěchu v prezidentských volbách dostala „studenou sprchu“, když s 13,2 % odevzdaných hlasů získala strana pod vedením Marine Le Pen pouze 8 mandátů. Ve Francii, a především v NF se hovořilo o velkém zklamání, jelikož výsledek voleb do parlamentu byl hluboko pod očekáváním. NF před volbami toužila po 30 až 50 poslancích, což se následně ukázalo jako nereálný sen. U voleb byla malá účast voličů, mezi které se výrazně zařadili právě voliči Marine Le Pen. Úspěch u parlamentních voleb 2017 získala strana La République en marche se ziskem 308 mandátů, Les Républicains s 112 mandáty a třetí strana Mouvement démocrate se ziskem 42 mandátů. NF se umístila až na devátém místě. (HUFFPOST, ©2017) a (France Politique, ©2019)

<b>Volby do parlamentu</b>		
rok	první kolo	mandáty
2012	13,6 %	1/577
2017	13,2 %	8/577

Zdroj: (France Politique, ©2019)

<b>Prezidentské volby</b>		
rok	1. kolo	2.kolo
2012	17,3 %	-
2017	21,3 %	33,9 %

Zdroj: (France Politique, ©2019)

<b>Volby do Evropského parlamentu</b>		
rok	hlasy	počet získaných křesel
2014	24,86 %	24/74
2019	?	? / 79

Zdroj: (France Politique, ©2019)

## 5.2 Změna názvu strany

Dne 1. června 2018 francouzská politická strana *Národní fronta* změnila název *Národní sdružení* (*Rassemblement National*). Změna názvu proběhla na základě korespondenčního hlasování, většina členů hlasovala pro změnu (podle Marine Le Penové dokonce až 80 % členů hlasovala pro název *Rassemblement National*). Avšak zakladatel NF J-M. Le Pen se změnou nesouhlasil a považuje ji za zradu a zničení strany s dlouhodobou tradicí a smazání její identity. (AFP, ©2019)

Podle Marine Le Pen změna uzavře kapitolu národního hnutí, které bylo založena více než před 45 lety a otevře novou kapitolu. Změna má vyjádřit odklon od antisemitských a rasistických znaků, které byly s NF spojovány. Také má oživit stranu a přilákat nové voliče.

Na obrázku pod textem je umístěno logo strany RN. Lze si povšimnout, že i přes změnu názvu strany bylo plamenné logo zachováno a změněn pouze jeho název. Tento symbol znázorňuje sjednocující témata strany, kterými jsou především bezpečnost a migrace. (AFP, ©2019)

Marine Le Pen vyjádřila poctu NF, když při vyjádření o změně názvu strany řekla: „*Hommage au Front national, vive le Rassemblement national.*“ (Pocta Národní frontě, ať žije Národní sdružení.) (LE PEN in SUDINFO, ©2019)



Obrázek č. 4 logo RN (Rassemblementnational, ©2019)



Obrázek č. 5 logo NF (Rassemblementnational, ©2019)

### 5.3 Volby do Evropského parlamentu 2019

Největší pozornost se nyní věnuje nadcházejícím volbám do Evropského parlamentu. Budou se vybírat noví poslanci. Volby do europarlamentu se budou konat 23.-26. května 2019. Každý občan může volit kandidáty ze země, ve které žije a má tam trvalé bydliště.

#### **Úloha a fungování Evropského parlamentu**

Evropský parlament, vrcholná instituce EU, disponuje tzv. kompetenční pravomocí, která mu dává právo určovat v jaké věci a o čem bude rozhodovat. Evropský parlament má:

- legislativní pravomoc
- rozpočtovou pravomoc
- kontrolní pravomoc

Dále také volí předsedu Evropské komise. Úloha Evropského parlamentu spočívá ve tvorbě právních předpisů, rozhodování o rozpočtu EU. Dále také dohlíží na instituce Evropské Unie. (Evropský parlament, ©2019)

Vzhledem k odtržení tzv. brexitu stojí otázka, jak se k evropským volbám postaví Velká Británie a také Evropská Unie. Existuje více scénářů, jak by situace kolem brexitu mohla vypadat. Jedním z nich, nyní už málo pravděpodobná varianta, je vystoupení Velké Británie z EU před konáním evropských voleb. V tomto případě by počet míst v Evropském parlamentu čítal 705 poslanců ze států EU (dříve vzhledem k brexitu VB 751). Poslanci jsou voleni na pětileté období v přímých volbách. Čím více má členský stát obyvatel, tím více může získat poslanců. Minimálně však může stát získat šest poslanců a nejvíce devadesát šest poslanců. (MF DNES, 2019)

Obávaným scénářem je varianta, kdy Velká Británie nevystoupí z EU do termínu evropských voleb a ani se jich nezúčastní. V tomto případě by byla ohrožena platnost celých evropských voleb. Europoslanec Pavel Svoboda upozorňuje i na tuto variantu a říká: „*Tato hrozba tady je. Právo stěžovat si by měli především Nebritové ve Velké Británii, protože jim z evropského občanství plyne právo tam do EP volit*“. (SVOBODA, 2019 cit. podle MF DNES, 2019) Nejpravděpodobnější variantou je účast Velké Británie ve volbách do Evropského parlamentu a následný odchod Velké Británie z EU po skončení voleb. V tomto případě by Velká Británie vyslala 73 poslanců a po odchodu z EU by poslanci v EP skončili. Také existuje i možnost, že Velká Británie nevystoupí z EU do 31. října a pravděpodobně by se konalo nové referendum o odchodu z EU. (MF DNES, 2019)

Evropský parlament rozhoduje o růstu ekonomiky, omezení spotřební energie. Zabezpečuje kontrolu potravin, které se dostávají do členských států EU. Dále také podporuje demokracii a demokratické zásady. (Evropský parlament, ©2019)

Pozice EP v posledních letech na jednu stranu sílí, na druhou stranu jsou silné kritické hlasy, což do určité míry vede poměrně značnou část evropských voličů k zájmu o blížící se volby. Ve Francii je o volby do Evropského parlamentu větší zájem v porovnání s Českou republikou, kde byla v minulých volbách v roce 2014 pouze 18,2 % účast. Ve Francii volební účast v roce 2014 dosáhla 42,43 %, což můžeme považovat za průměr. Nad evropským průměrem bylo zvolení žen do EP ve Francii, které dosáhlo 42 %. (Evropský parlament, ©2019)

### **NF a volby do Evropského parlamentu**

26. května 2019 budou mít Francouzi možnost vyjádřit své preference a vybrat své zástupce do Evropského parlamentu. V minulých volbách v roce 2014 RN (tehdy NF) získalo 24/ 74 mandátů a vyhrálo. Přání Marine Le Penové a RN je dosáhnout minimálně stejného počtu mandátů jako v minulých volbách.

Marine Le Pene, předsedkyně Le Rassemblement national (dříve NF), dále pro lepší orientaci v textu jako RN, zahájila 13.ledna 2019 svou kampaň pro evropské volby. Během setkání strany v Maison de la Mutualité v Paříži představila prvních dvanáct kandidátů, kteří budou stranu reprezentovat. Marine Le Pen zdůrazňuje usilování o změnu, která je podle ní potřebná. Seznam dvanácti kandidátů čítal tato jména:

1. Jordan Bardella (regionální poradce Île-de-France)
2. Hélène Laporte (nováček RN, regionální radní Nouvelle-Aquitaine)
3. Thierry Mariani (bývalý člen strany *Les Republicains*, nyní nový člen RN)

4. Dominique Bilde (od roku 2014 poslankyně EP a členka RN)
  5. Hervé Juvin (esejista, člen RN)
  6. Joëlle Mélin (od roku 2014 poslankyně EP a členka RN)
  7. Nicolas Bay (od roku 2014 poslanec EP a spolupředseda RN)
  8. Virginie Joron (generální poradkyně RN v Grand Est)
  9. Jean-Paul Garraud (bývalý člen UMP, nyní člen RN)
  10. Catherine Griset (šéf štábu Marine Le Penové)
  11. Gilles Lebreton (od roku 2014 poslanec EP a člen RN)
  12. Christiane Delannay-Clara (obecní radní v Saint-François v Guadeloupe, členka RN)
- (LE MONDE a AFP, 2019)

Podle většiny průzkumů by měl být mladý 23letý regionální poradce Jordan Bardella hlavním konkurentem pro ostatní politické strany ve Francii. Nachází se na prvním místě kandidátní listiny RN. Marine Le Pen se rozhodla důvěřovat mladému členovi strany, o kterém široká veřejnost toho mnoho neví, ale na svůj věk má za sebou relativně dlouhou politickou kariéru. V osmnácti letech vstoupil do RN a stal se vedoucím federace Seine Saint-Denis, jeho rodného města. V Île-de-France se v roce 2015 stal radním. V roce 2018 byl připojen k *bureau national* (politické předsednictvo) RN (tehdy FN). I když dominantním kandidátem RN se stal pro volby do Evropského parlamentu 2019 Jordan Bardella, tak odborníci poukazují na to, že vůdčí silou ve volbách je sama prezidentka RN Marine Le Penová (LE MONDE, 2019)

Jordan Bardella jako stěžejní téma voleb považuje migraci, s kterou Evropa bojuje. Jeho cílem je, aby Francie odmítla migranty, které nynější prezident Emmanuel Macron, a také Evropská komise plánují dostat do Francie. Marine Le Pen dala přednost Jordanovi Bardellemu a zařadila ho na první příčku kandidátního seznamu před Nicolasem Bayem a Louisem Alliotem, i přes jejich velké ambice, vzhledem k tomu, že Jordan Bardella ve svém politickém působení nebyl součástí žádných medializovaných afér. Sám Jordan Bardella o sobě mluví jako: „*Je représente l'origine modeste et la fibre sociale.*“ (Prezentuji skromný původ a sociální cítění) (JORDAN BARDELLA in LCI, 2019)

Krajně pravicová strana RN v čele s Marine Le Pen si vybrala méně nákladnou kampaň, ve které mediální tvář strany Marine Le Pen cestuje po francouzských vesnicích a menších městech. Hojně se vyjadřuje taky k protestům žlutých vest. Jedná se většinou o obyvatele s horším ekonomickým zázemím, a právě ekonomické podmínky jsou hlavní bod



protestu. Hnutí žlutých vest (většina jejích členů jsou voliči RN) protestuje proti prezidentovi Emmanuelu Macronovi. I přes kroky, které prezident podnikl (zvýšení mzdy apod.), protesty žlutých vest neustávají. Marine Le Pen také prezentuje svou nespokojenost s prezidentem. Poukazuje na rozmrzelosti z prezidenta, které ve Francii panují. Také žádá francouzské občany o účast ve volbách z důvodu politické změny, která by měla přijít. S tím je spojená prosba, aby voliči zakročili a skoncovali s antisociální a antinacionální politikou, která převládá u evropských stran.

V minulých dnech, tj. začátek dubna 2019, proběhlo setkání v Miláně, které vytvořilo ultrapravicovou alianci přibližně o deseti zemích EU. Tyhle euroskeptické, nacionalistické strany nyní doufají, že získají v parlamentu většinu. Frakce musí čítat po volebních výsledcích minimálně sedm členských zemí a 25 europoslanců, aby byla platná. Jejich cíl je stát se přední evropskou aliancí, která bojuje za stejné hodnoty a ideály. Hlavní bod této frakce je posílení Evropské unie pro ochranu hranic. Ne ve všem je tato frakce zajedno, liší se například v ekonomických oblastech a sociální politice. Například RN pod vedením Marine Le Pen v ekonomických otázkách upřednostňuje protekcionismus. Německá politická strana AfD je nakloněna spíše svobodě trhu. Nyní jsou na místě otázky, zda strach z migrantů a terorismu, který Evropou koluje, zapříčiní názorovou obměnu Evropského parlamentu a prosadí se euroskeptická, nacionalistická frakce. (Parlamentní listy, ©2019)

### **Volební program – volby do Evropského parlamentu 2019**

Národní sdružení vytvořilo volební program, který nese název *Pour une Europe des nations et des peuples (Za Evropu národů a lidí)*. Dokument obsahuje 20 stran a je rozdělen do tří hlavních částí. V programu se Národní sdružení vyjadřuje k zrušení Evropské komise, navrácení státních hranic, ochraně francouzské společnosti i k francouzskému zemědělství, a dokonce nezvykle i k ekologii. Strana poukazuje na problémy EU, které jsou podle členů Národního sdružení plně neúspěchů a chyb, které zavinila EU. Národní sdružení nechce být však považované za protievropskou stranu, jeho cílem je vytvořit novou jinou Evropu. Také upustilo od odchodu z eurozóny. (RASSEMBLEMENT NATIONAL, © 2019) Hlavní motto, které lze najít na většině fotek z volební kampaně Národního sdružení, nese název *Donnons le pouvoir au peuple (Dejme moc lidem)* (BARDENA a LE PEN, ©2019)



Obrázek č.6: Volební kampaň Národního sdružení k volbám do Evropského parlamentu

První část s názvem *Union Européenne: Le désastreux bilan* (Evropská unie: katastrofální zhodnocení) hodnotí vývoj Evropské unie. Ta byla zpočátku prezentována jako organizace, která bude respektovat národní suverenitu. Podle Národního sdružení tyto sliby byly porušeny a považuje to zradu. Právě ztráta národní suverenity je hlavním bodem programu a Národní sdružení požaduje její navrácení. (RASSEMBLEMENT NATIONAL, © 2019)

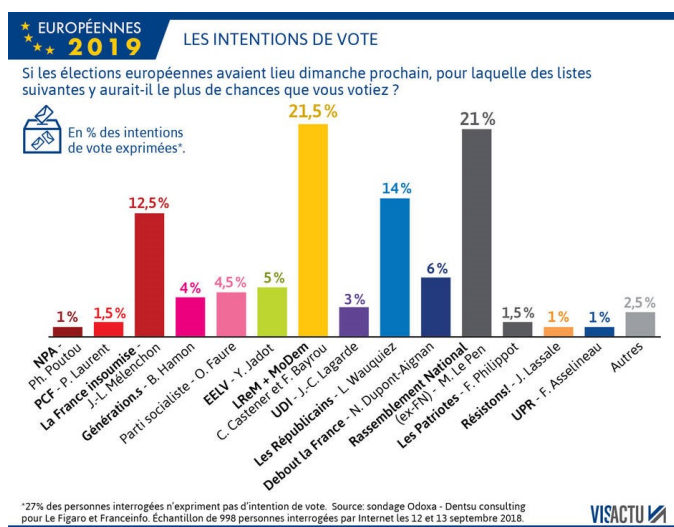
Druhá část programu s názvem *L'Europe: une civilisation en héritage et en partage une histoire et des nations* (Evropa: dědictví civilizace a rozdělení historie a národů) poukazuje na vývoj historie evropských národů. Dále se zaměřuje na potřebu ochrany vnějších hranic Evropy, s kterými souvisí i kontroly hranic všech zemí v EU. Jelikož již dlouhou dobu Evropa trpí masivní imigrací, je islamismem ohrožena. Je třeba, aby celá EU byla jednotná v otázkách migrace a islamisté vyhoštěni a zavřeny radikální mešity. V této části se Národní sdružení také vyjadřuje k ekologii, která není obvyklým bodem jejího programu, především poukazuje na důležitost spotřeby lokálních produktů před produkty dováženými. (RASSEMBLEMENT NATIONAL, © 2019)

Poslední část nese název *L'Europe des nations: Une nouvelle organisation institutionnelle* (Evropa národů: Nová institucionální organizace) a zabývá se důležitostí zrušení Evropské komise, která je podle RN hlavní příčinou selhání EU. (RASSEMBLEMENT NATIONAL, © 2019)

I přesto, že volební kampaně jsou v „plném proudu“, tak předsedkyně Národního sdružení i někteří ostatní lídři francouzských politických stran oznámili jednodenní přerušování volební kampaně vzhledem k velké francouzské i světové ztrátě. Francouzskou katedrálu Notre-Dame, v pondělí 15.4.2019 výrazně poničil oheň. I přes rozdílné politické názory napříč Francií jsou Francouzi v téhle záležitosti jednotní a projevuje se jejich nacionalismus.

Poslední volební průzkumy poukazují na mírné vedení strany *La République en Marche (Vpřed)*, před stranou Marine Le Penové, která těsně před volbami mírně klesá. Každý průzkum se od sebe liší, ale momentálně většina dává s malým vedením na první příčku stranu *La République en Marche*.

Na obrázku níže lze vidět jasný náskok dvou politických stran, a to *La République en Marche*, kde průzkum ukazuje 21,5 % potenciálních voličů a stranu *Rassemblement National* s 21 % potenciálními voliči.



Obrázek č. 7 Volební průzkum d' Odoxa k volbám do EP (Ouest-France, ©2019)

## 6 Seznam použitých zkratek

AfD	<i>Alternative für Deutschland (Alternativa pro Německo)</i>
EP	<i>Evropský parlament</i>
EU	<i>Evropská unie</i>
FN	<i>Front National (Národní fronta)</i>
MSI	<i>Movimento sociale (Italské sociální hnutí)</i>
PFN	<i>Parti des Forces Nouvelles (Strana nových sil)</i>
RN	<i>Rassemblement national (Národní sdružení)</i>
RPF	<i>Rassemblement du Peuple (Sdružení francouzského lidu)</i>
RPR	<i>Rassemblement pour la République (Sdružení pro republiku)</i>
UDF	<i>L'Union pour la démocratie française (Unie pro francouzskou demokracii)</i>
UMP	<i>Union pour un mouvement populaire (Unie pro lidové hnutí)</i>

## 7 Závěr

Bakalářská práce se věnovala vývojem francouzské politické strany Národní fronta (Národní sdružení), zvláštní zřetel byl kladen na nynější vedení strany pod vedením současné předsedkyně Marine Le Penové a přípravě Národní fronty (Národního sdružení) na nadcházející volby do Evropského parlamentu, které se budou konat v květnu 2019. Práce přišla k následujícím závěrům.

Národní fronta (Národní sdružení) má dlouhou historii ve francouzské společnosti. Její dlouhodobé trvání v politicko-sociálním životě poukazuje na úspěšné mnohaleté vedení strany, které se podařilo dosáhnout bývalému předsedovi strany Jean-Marie Le Penovi. Jedná se o unikátní záležitost v evropské společnosti. Při založení nebyla strana jasně ideologicky vymezena a sestávala z mnoha proudů. Strana dlouhou dobu dosahovala pouze minimálních volebních zisků. Strana vystupovala jako extremistické krajně pravicové hnutí se znaky antisemitismu, tradicionalismu a projevů xenofobie. Také se potýkala s vnitřními konflikty ve straně. Strach ze ztráty zaměstnání a nejistota, která panovala ve francouzské společnosti, tvořily hlavní motivy k volbě Národní fronty. Strana se potýkala s aférami Jean-Marie Le Pena a čím dál víc ztrácela voličskou základnu. Bylo zřetelné, že strana potřebuje oživení a změnu, a ta přišla s výměnou vedení.

Příchodem Marine Le Pen došlo k vnějším i vnitřním změnám a oživení Národní fronty. Představitelé tvrdé linie přestali tvořit hlavní základnu strany a převýšili je mladí aktivisté. Marine Le Pen se přizpůsobila situaci, která nastala v Evropě. Její hlavní body programu se týkají i nadále právě bojů proti imigrantům a také odporu k Evropské unii. Oprostila se od antisemitistických a rasistických znaků, které byly za vlády jejího otce se stranou spojovány. Zaměřila se na nacionalistické znaky a s nimi spojené hodnoty Francie. Důsledkem toho, aby mohly být zvýhodňované francouzské podniky v oblasti zemědělství a průmyslu, byly připuštěné zásahy státu. Jde jí o dobro francouzské společnosti. Nedávná změna názvu strany z Národní fronty na Národní sdružení právě pomáhá straně k vybudování nové volební základny a přispívá k pomyslnému uzavření negativních ohlasů, které byly se stranou spojovány.

Přínos práce pro mne samotnou spočívá v rozšíření obzorů v oblasti politologie, a také vzhledem k čerpání zdrojů především ve francouzském jazyce pocítuji zlepšení schopnosti tvorby překladu, kterou práce požadovala, a díky které jsem se obohatila o novou terminologii v dané oblasti. Získané znalosti lze uplatnit v mém budoucím profesním životě

v předmětu Základy společenských věd. Také u mě samotné došlo k zamyšlení o důležitosti voleb do Evropského parlamentu. Měla jsem možnost porovnat nízkou procentuální volební účast v České Republice s jinými státy v Evropské unii, především s francouzskou společností.

## 8 Seznam použitých zdrojů

### Seznam použité literatury

FIALA, Petr a Maximilián STRMISKA. *Teorie politických stran*. Brno: Barrister & Principal, 1998. ISBN 80-85947-31-5.

CHARVÁT, Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-098-6.

KLÍMA, Michal. *Volby a politické strany v moderních demokraciích*. Praha: Radix, 1998. ISBN 80-86031-13-6.

NOVÁK, Miroslav. *Systémy politických stran: Úvod do jejich srovnávacího studia*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997. ISBN 80-85850-22-2.

PEROTTINO, Michel. *Francouzský politický systém*. Praha: Slon, 2005. Politické systémy. ISBN 80-86429-48-2.

ŘÍCHOVÁ, Blanka. *Úvod do současné politologie: srovnávací analýza demokratických politických systémů*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-628-4.

SARTORI, Giovanni. *Strany a stranické systémy: Schéma pro analýzu*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2005. ISBN 80-7325-062-4.

STRMISKA, Maxmilián, Vít HLOUŠEK, Lubomír KOPEČEK a Roman CHYTILEK. *Politické strany moderní Evropy: Analýza stranicko-politických systémů*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-038-0.

TEJCHMANOVÁ, Ladislava a Danics ŠTEFAN. *Extremismus, radikalismus, populismus a euroskepticismus*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2017.

WINOCK, Michel. *Historie extrémní pravice ve Francii*. Praha: Academia, 1998. ISBN 80-200-0711-3

### **Literatura (cizojazyčná)**

BRÉCHON, Pierre. *Les partis politiques français*. Nouvelle éd. Paris: La documentation française, 2005. Études.

CAMUS, Jean-Yves. *Le Front National*. Toulouse: Editions Milan, 1998

DECLAIR, Edward G. *Politics on the Fringe: The People, Policies, and Organization of the French National Front*. Durham: Duke University Press, 1999.

DELWIT, Pascal. *Les partis politiques en France*. Bruxelles: Université de Bruxelles, 2014. ISBN 978-2-8004-1551-2.

FOUREST, Caroline. a Fiammetta. VENNÉR. *Marine Le Pen*. Paris: Grasset, c2011. ISBN 978-2-246-78382-4

IGNAZI, Piero. *Extreme Right Parties in Western Europe*. Oxford: Oxford University Press, 2003. ISBN 9780198293255.

MACHURET, Patrice. *Dans la peau de Marine Le Pen*. Paris: Seuil, 2012. ISBN 2021050815.

WINOCK, Michel. *La France politique: XIXe-XXe siècle. Éd. rev. et augm.* Paris: Éd. du Seuil, 2003. ISBN 978-2-0205-8895-9.



## Internetové zdroje

HRACHOVÁ, Sandra. *Vybraná témata*[online]. 2007, , 11 [cit. 2019-04-14]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=29660>

*Evropský parlament* [online]. 2019 [cit. 2019-04-18]. Dostupné z: <http://www.europarl.europa.eu/portal/cs>

IDNES.cz: *Le Penová přejmenovala stranu na Národní sdružení. Zrada, vzkázal jí otec* [online]. 2018 [cit. 2019-04-17]. Dostupné z: [https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/francie-marine-le-pen-narodni-fronta-nazev-zmena-narodni-sdruzeni.A180601\\_201450\\_zahranicni\\_mpl](https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/francie-marine-le-pen-narodni-fronta-nazev-zmena-narodni-sdruzeni.A180601_201450_zahranicni_mpl)

NETRVALOVÁ, Sabina. *PŘEHLEDNĚ: Jako oheň a voda. Macron a Le Penová se neshodnou skoro v ničem*[online]. 2017 [cit. 2019-04-18]. Dostupné z: [https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/prehledne-le-penova-macron-program.A170427\\_142655\\_zahranicni\\_san/tisk](https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/prehledne-le-penova-macron-program.A170427_142655_zahranicni_san/tisk)

## Internetové zdroje (cizojazyčné)

*Accueil - Ministère de l'Intérieur* [online]. 2019 [cit. 2019-04-17]. Dostupné z: <https://www.interieur.gouv.fr/>

BELGA. *France: le FN de Marine Le Pen change de nom!*[online]. 2018, 2018 [cit. 2019-04-17]. Dostupné z: <https://www.sudinfo.be/id57331/article/2018-06-01/france-le-fn-de-marine-le-pen-change-de-nom>

BELGA. *France: le FN de Marine Le Pen change de nom, mais garde la flamme identitaire* [online]. 2018, 2018 [cit. 2019-04-17]. Dostupné z: <https://www.journaldemontreal.com/2018/06/01/france-le-fn-de-marine-le-pen-change-de-nom-mais-garde-la-flamme-identitaire>

BOISSIEU, Laurent de. Partis représentés au Parlement et/ou au Parlement européen. *France Politique/france-politique.fr* [online]. 2019 [cit. 2019-04-17]. Dostupné z: <https://www.france-politique.fr/partis-politiques.htm>

BOISSIEU, Laurent de. Votations (élections et référendums). *France Politique/france-politique.fr* [online]. 2019 [cit. 2019-04-17]. Dostupné z: <https://www.france-politique.fr/election-politique.htm>

CERLES, Gerard. *Élections européennes. La majorité de Macron en tête dans les sondages, le RN en embuscade* [online]. 2017, 2018 [cit. 2019-04-17]. Dostupné z: [https://www.huffingtonpost.fr/2017/06/11/resultats-des-legislatives-2017-le-front-national-subit-une-nou\\_a\\_22136923/](https://www.huffingtonpost.fr/2017/06/11/resultats-des-legislatives-2017-le-front-national-subit-une-nou_a_22136923/)

CLAVEL, Geoffroy. *Résultats des législatives 2017: le Front national subit une nouvelle douche froide au 1er tour* [online]. 2017 [cit. 2019-04-18]. Dostupné z: [https://www.huffingtonpost.fr/2017/06/11/resultats-des-legislatives-2017-le-front-national-subit-une-nou\\_a\\_22136923/](https://www.huffingtonpost.fr/2017/06/11/resultats-des-legislatives-2017-le-front-national-subit-une-nou_a_22136923/)

*Élections européennes* [online]. 2019 [cit. 2019-04-18]. Dostupné z: <https://www.ouest-france.fr/elections/europeennes/>

*Elections européennes : qui est Jordan Bardella, tête de liste du Rassemblement national à seulement 23 ans ?* [online]. AFP, 2019 [cit. 2019-04-18]. Dostupné z: <https://www.lci.fr/elections/rn-elections-europeennes-qui-est-jordan-bardella-tete-de-liste-du-rassemblement-national-a-seulement-23-ans-marine-le-pen-2109461.html>

*French presidential election 2017* [online]. 2017 [cit. 2019-04-17]. Dostupné z: <http://graphics.france24.com/results-second-round-french-presidential-election-2017/>

GALIERO, Emmanuel. *Européennes 2014: Marine Le Pen triomphe et réclame une dissolution* [online]. 2014 [cit. 2019-04-17]. Dostupné z: <http://www.lefigaro.fr/elections/europeennes-2014/2014/05/26/01053-20140526ARTFIG00021-europeennes-2014-marine-le-pen-triomphe-et-reclame-une-dissolution.php>

*Le Bureau Exécutif* [online]. 2019 [cit. 2019-04-17]. Dostupné z: <https://rassemblementnational.fr/instances/bureau-executif/>

LE PEN, Marine. *144 engagements présidentiels* [online]. 2017, 2017 [cit. 2019-04-18]. Dostupné z: <https://www.rassemblementnational.fr/pdf/144-engagements.pdf>

LE PEN, Marine. *Mon projet: Pour La France et les Français* [online]. , 16 [cit. 2019-04-17]. Dostupné z: [https://www.rassemblementnational.fr/pdf/projet\\_mlp2012.pdf](https://www.rassemblementnational.fr/pdf/projet_mlp2012.pdf)

Le temps. *Le temps* [online]. [cit. 2019-04-17]. Dostupné z: <https://www.letemps.ch/>

*Rassemblement National: Les adhérents* [online]. 2019 [cit. 2019-04-17]. Dostupné z: <https://rassemblementnational.fr/les-adherents/>

*Franceinfo: Politique* [online]. [cit. 2019-04-18]. Dostupné z: <https://www.francetvinfo.fr/>

*France: Le FN de Marine Le Pen change de nom, mais garde la flamme identitaire* [online]. AFP, 2019 [cit. 2019-04-18]. Dostupné z: <https://www.journaldemontreal.com/2018/06/01/france-le-fn-de-marine-le-pen-change-de-nom-mais-garde-la-flamme-identitaire>

*Programme du FN: quelles différences entre Jean-Marie et Marine Le Pen ?*. BFMTV - Actualités en continu et info en direct et replay [online] [vid. 07. 07.2018]. Dostupné z: <https://www.bfmtv.com/politique/programme-du-fn-quellesdifferences-entre-jean-marie-et-marine-le-pen-876470.html>

*Politique* [online]. 2018 [cit. 2019-04-18]. Dostupné z: [https://www.lemonde.fr/politique/article/2018/03/09/front-national-un-congres-de-depoussierage-plutot-que-de-refondation\\_5268263\\_823448.html](https://www.lemonde.fr/politique/article/2018/03/09/front-national-un-congres-de-depoussierage-plutot-que-de-refondation_5268263_823448.html)

Projet du Rassemblement national: Pour une Europe des nations et des peuples. *Rassemblement National* [online]. [cit. 2019-04-18]. Dostupné z: <https://rn-europeennes.fr/projet/>

*Rassemblement national* [online]. [cit. 2019-04-18]. Dostupné z: <https://www.lemonde.fr/front-national/>

WILLIAMS, Michelle Hale. *A new era for French far right politics? Comparing the FN under two Le Pens* [online]. , 17 [cit. 2019-04-17]. Dostupné z: <http://analisesocial.ics.ul.pt/documentos/1328742509O5kCE7xw4Qr70ON5.pdf>

### **Novinové články**

LEINERT, Ondřej. Co bude dál. *MF DNES*. , 13.4.2019

